

Hanna Puszko

"Philosophy and Literature" : [recenzja]

Sztuka i Filozofia 2, 299-301

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Literatura hebrajska - teksty i teoria

Otrzymaliśmy drugi numer, 1989/1990, publikacji periodycznej pt. "The Tel Aviv Review"; publikacja poświęcona jest przekładom z dawnej i współczesnej literatury i poezji hebrajskiej oraz problemom krytyki i filozofii sztuki. W słowie wstępnym redaktor naczelny Gabriel Mocked akcentuje pluralistyczny a zarazem unikatowy charakter zjawisk artystycznych w Izraelu. Trudność w ich popularyzacji stanowi wszakże bariera językowa. "The Tel Aviv Review" ma właśnie przełamać - dzięki przekładom na język angielski - ową trudność i udostępnić wartościowe teksty zainteresowanym. Numer 2 wydawnictwa przynosi między innymi przekłady z hebrajskiego, jidisz, polskiego, arabskiego, francuskiego. Są tu opowiadania A. Appelfelda, H. Grynberga, P. Oppenheimera, I. Fink. Wśród wywiadów napotykamy wywiad z Andrzejem Wajdą, który mówi o swoich ostatnich spektaklach, przede wszystkim o wystawieniu "Dybbuka". Obok rozmowa z Naguibem Mahfouzem i Allenem Ginsbergiem. Ponadto numer zawiera bardzo ciekawe przekłady poezji hebrajskiej i prozy poetyckiej. Uderzająca jest siła ekspresyjna tej poezji. Spośród prac krytycznych i ogólnokulturowych zwraca uwagę szkic S. Somekha o twórczości laureata nagrody Nobla N. Mahfouza i tekst I. Howe o pisarstwie żydowsko-amerykańskim.

Tom uzupełniają noty o autorach.

Alicja Kuczyńska

"Philosophy and Literature"

Już od czternastu lat ukazuje się sponsorowany przez Whitman College i wydawany przez The Johns Hopkins University Press półrocznik "Philosophy and Literature". Jego wydawcą jest Denis Dutton z University of Canterbury, a członkami Rady Redakcyjnej są uczeni reprezentujący różne środowiska naukowe, takie na przykład jak University of Colorado (H.E. Barnes), University of Sussex (T. J. Diffey), Columbia University (D. C. Hoy), czy Oxford University (S. Hampshire).

W piśmie tym ukazują się filozoficzne interpretacje tekstów literackich, eseje literackie dotyczące różnych dzieł filozoficznych, a także artykuły związane z filozofią literatury i teorią krytyki literackiej.

Tytułem przykładu przedstawimy krótko trzy artykuły zamieszczone w jednym z ostatnich numerów pisma (nr 1 z 1989 roku), zaczynając od szkicu zatytułowanego "Montaigne and the mirror of example". Jego autor - Michel Wood - zastanawiając się nad trudnościami, przed którymi staje każdy, kto mówi i pisze o literaturze, podejmuje refleksję nad rolą przykładu jako argumentu dowodowego, za punkt wyjścia biorąc sentencję z "Prób" Montaigne'a: "wszelkie przykłady są kulawe". Rozważania te prowadzą go do namysłu nad związkami między filozofią a literaturą i nad tym, co różni te dwie dziedziny naszej aktywności. Autor pisze: "Myślę, że powinniśmy stwierdzić, iż rozróżnienie między filozofią a literaturą bardzo często nie ma znaczenia i może być dokonane jedynie za cenę uproszczonego widzenia obu dziedzin".

Z taką konkluzją nie mógłby się zgodzić Martin Warner, autor artykułu o niemożności zdekonstruowania różnicy między literaturą i filozofią. Według niego współcześnie rozpowszechniony został - między innymi przy udziale R. Rorty'ego i J. Derridy - swoisty dekonstrukcjonistyczny manewr, polegający na prezentacji pewnych tekstów w kategoriach opozycji z dominantą jednego z członów - po to, by w następnym ruchu unieważnić sensowność myślenia przez pryzmat takich dychotomii. W ten sposób - zdaniem autora - Derrida pozbywa się "naiwnej dychotomii" filozofii i literatury, starając się ukazać nowy "zdekonstruowany pejzaż intelektualny", w którym stare kontrasty są "podniecająco nieobecne". W następstwie tej operacji ogłasza się "śmierć filozofii". Ale - pisze Warner - to obwieszczenie ma sens tylko dla kogoś, kto nie przestał być wyznawcą kultu tradycyjnych dychotomii. Dlatego wciąż warto prowadzić refleksję nad różnicą między filozofią i literaturą; dalsze uwagi autora właśnie temu są poświęcone.

W artykule Eve T. Bannet pt. "Pluralist theory-fictions and fictional politics" mowa jest o francuskich teoretykach poststrukturalizmu, takich jak Lacan, Barthes, Foucault i Derrida.

Zdaniem autorki, w badaniach nad teoriami francuskich poststrukturalistów zbyt często zapomina się o znanej i słusznej dyrektywie sytuowania tekstu w określonym kontekście. We Francji przeprowadzono rozwód między teorią z jednej strony, a polityką i społeczeństwem z drugiej, co w rezultacie zaowocowało tworzeniem politycznych fikcji. Tymczasem struktury teoretyczne nie mogą być rozważane bez uwzględnienia ich funkcji i recepcji w różnych społecznych i politycznych i kontekstach.

Oprócz artykułów i dłuższych tekstów polemicznych w każdym numerze dużo miejsca zajmują krótkie, ale treściwe noty o książkach (z różnych kręgów językowych) dotyczących problematyki podejmowanej przez pismo. Dla czytelnika polskiego jest to ważne źródło informacji o najnowszych - często niedostępnych - publikacjach.

Hanna Puszko